

ЛІТЕРАТУРА

1. Апчерч А. Управленческий учет: принципы и практика: пер. с англ. / под. ред. Я.В. Соколова, И.А. Смирновой. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 952 с.: ил. пер. изд. Alan Upchurch. Management Accounting: Principles & Practice // Financial Times Professional Limited, 1998. – 451 с.
2. Атамас П.Й. Управлінський облік: навч. посіб. – Д. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 440 с.
3. Аткинсон, Энтони А., Банкер, Раджив Д., Каплан, Роберт С., Янг, Марк С. Управленческий учёт, 3-е издание: пер. с англ. – М.: Издательский дом "Вильямс", 2005. – 878 с.
4. Бабич Т.Н. Планирование на предприятии / Т.Н. Бабич, Э.Н. Кузьбожев: учебное пособие. – М.: КНОРУС, 2005. – 336 с.
5. Галенко В.П. Бизнес-планирование в условиях открытой экономики: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Галенко В.П., Самарина Г.П., Страхова О.А. – М.: Издательский центр "Академия", 2005. – 288 с.
6. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. – К.: Лібра, 2003.–704 с.
7. Джай К. Шим, Джойл Г. Сигел. Основы коммерческого бюджетирования / пер. с англ. – СПб.: Пергамент, 1998. – 496 с.
8. Савчук В.П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент. – К.: Издательский дом «Максимум», 2005. – 884 с.
9. Райан Б. Стратегический учет для руководителя / пер. с англ.; под ред. В.А. Микрюкова. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 616 с.
10. Энтони Р., Рис Дж. Учет: ситуации и примеры: пер. с англ. / Под ред. и с предисл. А.М. Петрачкова. – М.: Финансы и статистика, 1993. –560 с.
11. Хорнгрен Ч., Фостер Дж., Датар Ш. Управленческий учет. – 10-е изд. / пер. с англ. – СПб.: Питер, 2005. – 1008 с.
12. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: навч. посіб. – Житомир: ЖДТУ, 2004. – 459 с.
13. Щиборщ К.В. Бюджетирование деятельности промышленных предприятий России. – М.: Издательство «Дело и Сервис», 2001. – 544 с.

УДК 659.339.5

**АНАЛІЗ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ
З ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ ПОСЛУГ****Фурса В.П., ст. викладач**

Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»

Обобщены проблемные вопросы учета экспортно-импортных услуг и определены перспективные направления совершенствования определения дохода от оказания услуг.

Ключевые слова: услуга, ВЭД, бухгалтерский, налоговый учет, курсовые разницы, доходы, издержки обращения

The problematic issues of import and export services accounting are summarized and perspective directions of improvement of the definition of income from services rendering are determined.

Key words: service, foreign trade, accounting, tax accounting, difference of exchange, revenue, costs of circulation.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Питання оптимізації зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) – невід’ємний суттєвий елемент розвитку господарства України сьогодні. Для розв’язання цих проблем необхідний комплексний підхід до надання експортних та імпорتنних послуг як сфери діяльності. Результати від надання послуг визначаються економічною політикою держави, обраною моделлю зовнішньоекономічних зв’язків та впливом численних внутрішніх і зовнішніх чинників. І оскільки перелічені фактори впливу на результати зовнішньоекономічної діяльності регулюються державними законодавчими актами, пріоритетним постає як бездоганне дотримання цих законів на всіх етапах ЗЕД, так і рівень відповідності нормативної вітчизняної бази принципам міжнародної облікової практики.

Аналіз останніх досліджень Вирішення поставлених завдань здійснювалося з урахуванням сучасної наукової думки вітчизняних і зарубіжних вчених, чинного законодавства та практики проведення судово-економічних експертиз з питань обліку.

Організації і методиці обліку операцій в іноземній валюті присвячені праці В.В. Бабича, С.Ф. Голова, В.П. Завгороднього, З.В. Задорожного, Я.Д. Крупки, Ю.Я. Литвина, І.І. Павлюка, В.М. Пархоменка, М.М. Ткаченка та інших. Ці праці містять багато цінних пропозицій та рекомендацій щодо ведення обліку згідно з чинним законодавством, зазначаючи, разом з тим, що національний облік на даному етапі не відповідає міжнародним вимогам. Важливі аспекти теорії і практики обліку та аналізу експортно-імпортних операцій потребують проведення подальших наукових досліджень та розробок в напрямку їх удосконалення. До них слід віднести: поліпшення обліку експортно-імпортних операцій шляхом його оптимізації як основного джерела інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень; розробку нових методичних підходів до аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що відповідають сучасним інформаційним потребам користувачів та можливостям інформаційних технологій.

Корисними для теорії та практики обліку є публікації зарубіжних учених Е.А. Аренса, Р. Адамса, Ф.Л. Дефліса, Г.Р. Дженика, Дж. Лоббека, Р. Монтгомері, Дж.К. Робертсона, В.М. О'Рейла, Рей Вандер Віла, Ч.Т. Хорнгерна і Дж. Фостера, К. Друрі та інших, адже в них розглядаються організаційно-методологічні аспекти обліку та аудиту фінансової звітності підприємств країн з розвинутою ринковою економікою.

Отже, значимість і недостатній рівень теоретичної розробки питань методології та організації обліку і контролю експортно-імпортних послуг в системі управління зовнішньоторговельною діяльністю та потреби практики обумовлюють актуальність обраної теми і цільову спрямованість дослідження.

Метою дослідження є спроба проаналізувати і оцінити механізм регулювання експортних та імпортних операцій в Україні, уточнити місце і зміст експортно-імпортних послуг у системі зовнішньоекономічної діяльності, запропонувати шляхи вдосконалення обліку визначення доходу від надання послуг.

Основні результати дослідження. На початку XXI ст. майже всі країни світу стали активно залучатися до процесу глобалізації, що стало поштовхом до прискореного розвитку сфери послуг зовнішньоекономічної діяльності. В цілому зовнішньоторговельний баланс України подано в табл. 1.

Таблиця 1

Зовнішньоторговельний баланс України (млн. дол. США)

	ЕКСПОРТ		ІМПОРТ		САЛЬДО	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Усього товари і послуги	49294,0	63067,1	50606,6	66180,2	-1312,6	-3113,1
Країни СНД	17299,5	24328,2	20479,8	27632,7	-3180,3	-3304,5
Інші країни	31994,5	38738,9	30126,8	38547,5	1867,7	191,4
у т.ч. країни ЄС	12519,8	16182,9	18434,7	22038,2	-5914,9	-5855,3
Товари	39695,7	51430,5	45433,1	60739,9	-5737,4	-9309,4
Країни СНД	13472,9	18744,5	19692,6	26697,4	-6219,7	-7952,9
Інші країни	26222,8	32686,0	25740,5	34042,5	482,3	-1356,5
у т.ч. країни ЄС	9499,3	13061,6	15392,7	19099,5	-5893,4	-6037,9
Послуги	9598,3	11636,6	5173,5	5440,3	4424,8	6196,3
Країни СНД	3826,6	5583,7	787,2	935,3	3039,4	4648,4
Інші країни	5771,7	6052,9	4386,3	4505,0	1385,4	1547,9
у т.ч. країни ЄС	3020,5	3121,3	3042,0	2938,7	-21,5	182,6

Під впливом науково-технічного прогресу сфера послуг постійно розширюється та змінюється і в 2011 році є однією із найприбутковіших галузей економічної діяльності як окремих суб'єктів господарювання, так і країни в цілому. Фактичним підтвердженням цього є те, що за 2010 рік обсяг експорту послуг збільшився відносно до 2009 року на 21,2%, обсяг імпорту послуг зріс на 5,2%. Зовнішньоторговельні операції послугами проводились з партнерами 217 країн світу. Експорт послуг до країн СНД становив 48%, імпорт – 17,2% від загального обсягу, до країн Європейського Союзу експорт – 26,8% і відповідно імпорт – 54%. Динаміка обсягу експорту та імпорту послуг узагальнена на рис. 1.

Основною країною-партнером по експорту послуг залишається Російська Федерація, на яку припадає 5146,1 млн.дол. (44,2% від загального обсягу експорту послуг).

Основними країнами-партнерами при імпорті послуг для України є Кіпр, Російська Федерація, Сполучене королівство та США.

В ході порівняльного аналізу статистичних даних по обсягу експортно-імпортних послуг за регіонами було виявлено, що лише 0,1 % від загального обсягу експорту та 0,4 % відповідно від загального обсягу імпорту припадає на Черкаську область – це становить 11646,9 тис. дол. та 20498,9 тис. дол. США відповідно. Цей показник є досить низьким, тому актуальним на даний час є пошук альтернативи

вних напрямків розвитку експортно-імпортних послуг в Черкаській області. Щоб уникнути негативних обставин в боротьбі за ринки збуту, суб'єктам ЗЕД потрібно постійно стежити за змінами, які відбуваються в механізмі зовнішньоторговельного регулювання, знати відмінності національних митних режимів, норми та правила, які вводяться міжнародними угодами.

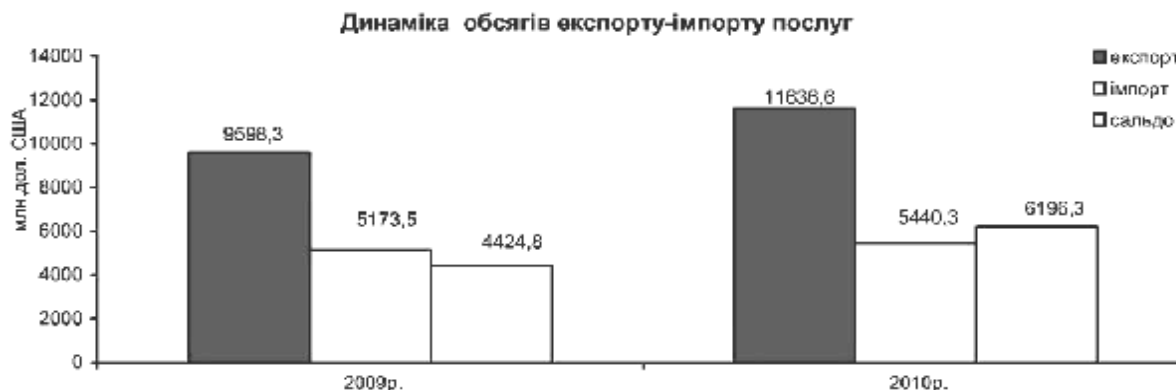

Рис. 1. Динаміка обсягів експорту та імпорту послуг

Формування і здійснення комерційних зв'язків із іноземними партнерами та ефективне управління експортно-імпортними операціями неможливе також без науково обґрунтованого підходу до розв'язання комплексу завдань інформаційного забезпечення, які вирішуються в системі обліку і аналізу.

Відсутність методичних вказівок і рекомендацій щодо застосування окремих П(С)БО уповільнює процес трансформації бухгалтерського обліку до загальноприйнятих у міжнародній практиці вимог. Саме тому виникає потреба у подальшому розвитку методології обліку. Особливо це стосується експортно-імпортних операцій, враховуючи їх певну специфіку, суперечливість законодавства, недосконалість інформаційного забезпечення обліку і аналізу, призводить до серйозних порушень валютного, податкового та митного законодавства.

Слід зазначити, що існує ряд питань щодо відображення в бухгалтерському обліку операцій з імпорту та експорту послуг. Зокрема, на практиці виникають проблеми щодо оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг на дату балансу та відображення курсових різниць, що виникають при розрахунках з нерезидентами.

Викладення основного матеріалу дослідження. В літературі не існує єдиного поняття, яке б висвітлювало суть терміна «послуга». Відповідно до мети написання роботи виникає необхідність у визначенні цього поняття як такого, що використовується і в бухгалтерському обліку, і в податковому обліку. Відповідно до ст.185 п.14.1 ПКУ, постачання послуг – будь-яка операція, що не є постачанням товарів, чи інша операція з передачі права на об'єкти права інтелектуальної власності та інші нематеріальні активи чи надання інших майнових прав стосовно таких об'єктів права інтелектуальної власності, а також надання послуг, що споживаються в процесі вчинення певної дії або провадження певної діяльності. Таким чином, послуги – це дії, що виконуються однією особою на користь іншої, результат здійснення яких не має речової форми та може бути достовірно оцінений. Це визначення надає можливість віднести послуги до об'єктів обліку, оскільки в ньому виділений обліковий аспект – достовірна оцінка.

Особливості бухгалтерського обліку операцій з експорту та імпорту послуг розкрито згідно з чинним законодавством.

Згідно з П(С)БО 15 «Дохід» дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язань. Відповідно до ст. 137 п. 1 Податкового Кодексу України, з метою визначення податку на прибуток підприємств, дохід від надання послуг та виконання робіт визнається за датою складання акта або іншого документа, оформленого відповідно до вимог чинного законодавства, який підтверджує виконання робіт або надання послуг. Це говорить про позитивні зміни у зв'язку з прийняттям ПКУ та гармонізацію бухгалтерського та податкового обліку у визначенні доходу.

Згідно з пунктами 10,11 та 12 П(С)БО 15 «Дохід» дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається: виходячи зі ступеня завершеності операцій з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції.

Визнання доходу через посилення на ступінь завершеності операцій називається методом поетапного виконання.

Ступінь завершеності операцій з надання послуг може бути оцінений такими трьома методами:

- вивченням виконаної роботи;
- визначенням питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, які мають бути надані;
- визначенням питомої ваги витрат, понесених підприємством у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат. Сума витрат, здійснених на певну дату, включає тільки ті витрати, які відображають обсяг наданих послуг на цю саму дату.

Якщо послуги полягають у виконанні невизначеної кількості дій (операцій) за визначений період часу, то дохід визначається шляхом його рівномірного нарахування за цей період (крім випадків, коли інший метод краще визначає ступінь завершеності надання послуг).

Варіанти обліку доходів залежно від ступеня завершеності операцій з надання послуг встановлено в П(С)БО 15 п. 11. і узагальнено в табл. 2.

У зв'язку з існуванням різних підходів до оцінки ступеня завершеності операцій виникає проблема щодо того, який метод оцінки застосовувати для визнання доходу від наданих послуг та відображення його в обліку.

Таблиця 2

Випадки застосування методів оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг

Методи оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг	Випадки застосування методу
1. Вивчення обсягу виконаної роботи	Застосовується в тому випадку, коли операція з надання послуг має разовий характер або здійснюється протягом короткого періоду і дохід від цієї операції можна легко визначити
2. Визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, які мають бути надані	Застосовується для визначення ступеня завершеності дій, шляхом обчислення питомої ваги послуг, які вже надані відносно всього обсягу дій, які повинні бути виконані. Використання цього методу визначення доходу від надання послуг на певну дату доцільне у випадку, якщо на певну дату можна визначити обсяг наданих послуг (у натуральному або грошовому вираженні)
3. Визначення питомої ваги витрат, понесених підприємством у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат	Застосовується при наданні тих видів послуг, щодо яких: - можна найбільш достовірно визначити загальну суму очікуваних витрат, які буде нести підприємство у зв'язку з наданням послуг; - сума понесених витрат, у зв'язку з наданням послуг прямо пропорційно залежить від обсягу послуг, що надаються (ст. 137.3 ПКУ; п. 11 П(С)БО «Витрати»)

Для вирішення питання правильного вибору методу оцінки ступеня завершеності операцій, за допомогою якого можна було б визначити оптимально допустимий розмір доходу від наданих послуг, можливо використовувати новий метод – комбінований. Сутність запропонованого методу полягає у розрахунку коефіцієнта обсягу-витрат послуг:

$$K = (Вф / Взг) + (Оф / О заг) : 2, \quad (1)$$

де **Вф.** – витрати, фактично понесені для надання послуг;

Взг. – очікувана сума загальних витрат для надання послуг;

Оф. – фактичний обсяг наданих послуг;

Озг. – загальний обсяг послуг.

Запропонований метод буде ефективним лише для тих операцій з надання послуг, за якими можливо визначити обсяг наданих послуг та суму понесених на них витрат в звітному періоді. Отже, за даним методом буде отримано результат, за яким у звітному місяці сума доходу буде найбільш достовірною.

Здійснення оцінки ступеня завершеності експортних операцій є основою для відображення доходу за наданими послугами.

На рис. 2 зображено відображення в обліку доходів за експортними операціями.

При наданні послуг від нерезидентів України резидентам в обліку визначаються витрати від здійсненої господарської операції, визнання яких регулюється П(С)БО 16 «Витрати».

Згідно з п. 7 П(С)БО16 витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені. Згідно зі ст. 138.4. ПКУ витрати, що формують собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг, визнаються витратами того звітного періоду, в якому визнано доходи від реалізації таких товарів, виконаних робіт, наданих послуг.

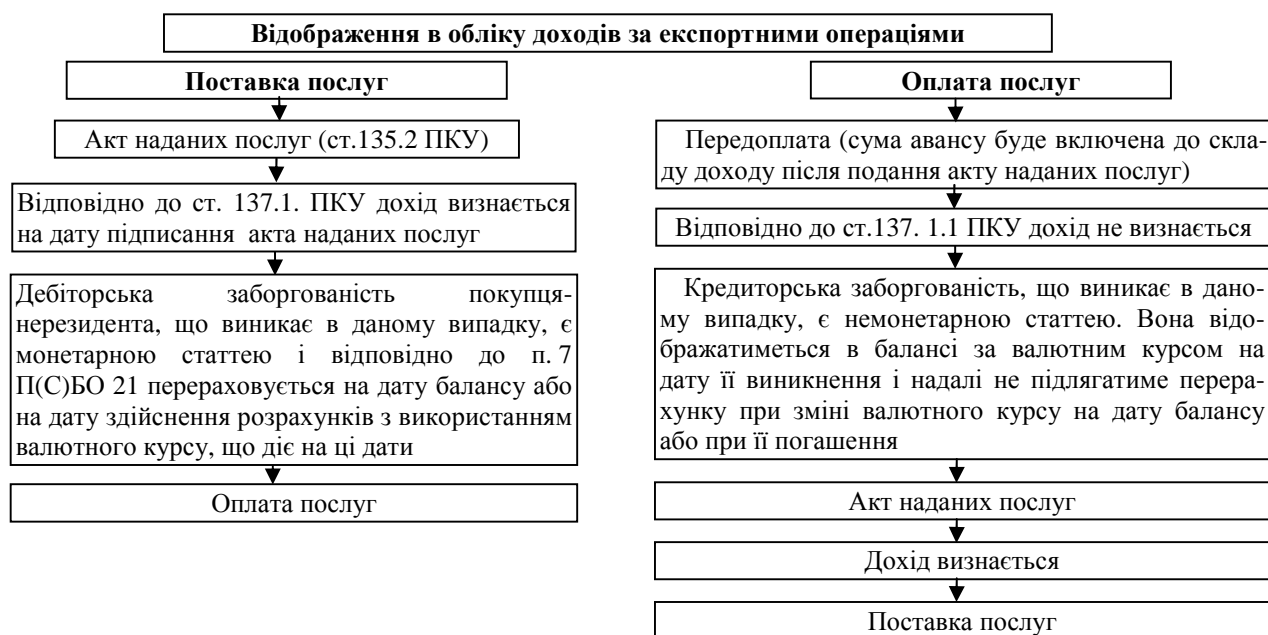

Рис. 2. Порядок визнання доходу за експортними операціями згідно ПКУ

В даному випадку ще раз можна підкреслити гармонізацію бухгалтерського і податкового обліку. Відображення в обліку витрат за імпортними операціями наведено на рис. 3.

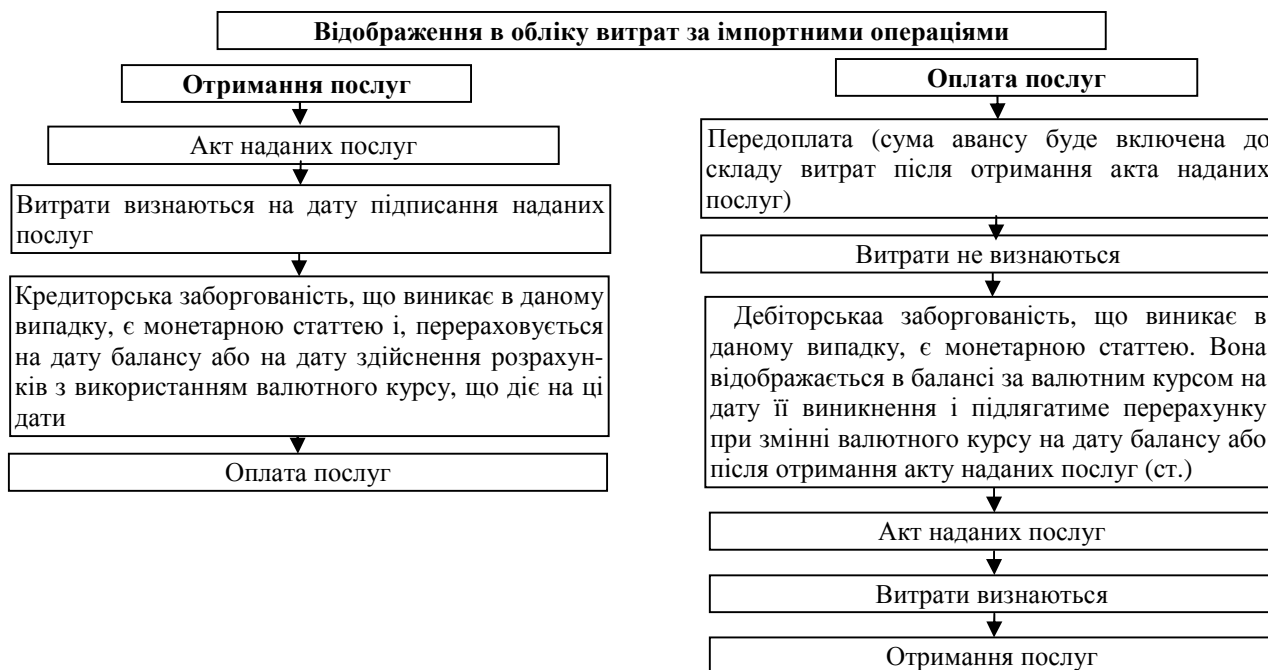

Рис. 3. Порядок визнання витрат за імпортними операціями

Для послуг, які постачаються нерезидентами на митній території України, базою оподаткування є договірна (контрактна) вартість таких послуг з урахуванням податків та зборів, за винятком податку на додану вартість, що включається до ціни постачання відповідно до законодавства.

Визначена вартість перераховується в національну валюту за валютним (обмінним) курсом Національного банку України на дату виникнення податкових зобов'язань. В ст. 187 ПКУ п. 8 зазначено, що датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення товарів на митну територію України є дата подання митної декларації для митного оформлення.

Датою виникнення податкових зобов'язань за операціями з постачання послуг нерезидентами, місцем надання яких є митна територія України, є дата списання коштів з банківського рахунка платника податку в оплату послуг або дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг нерезидентом, залежно від того, яка з подій відбулася раніше.

У разі отримання послуг від нерезидентів без їх оплати база оподаткування визначається, виходячи із звичайних цін на такі послуги без урахування податку.

Оскільки курси валют є змінними та можуть як зростати, так і знижуватися, то при здійсненні операцій в іноземній валюті резиденти України відображають в обліку доходи та витрати, які утворилися при виникненні курсових різниць.

Розрахунки за надані послуги з нерезидентами здійснюються в іноземній валюті, а валютою звітності, відповідно до П(С)БО 21, є грошова одиниця України, тобто гривня. Отже, при отриманні коштів в іноземній валюті здійснюється перерахунок грошових коштів в гривні за курсом НБУ на дату їх отримання. При цьому в обліку виникають негативні або позитивні курсові різниці. В ст. 153. п. 1.3. ПКУ зазначено, що визначення курсових різниць від перерахунку операцій, виражених в іноземній валюті за надані послуги, здійснюється відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку. При цьому прибуток (позитивне значення курсових різниць) ураховується у складі доходів платника податку, а збиток (від'ємне значення курсових різниць) ураховується у складі витрат платника податку.

Алгоритм дій, якими слід керуватися у таких випадках, зображено на рис. 4.

Рис. 4. Алгоритм дій при зміні курсів валют

Узагальнені дані про послуги відображаються в Балансі (ф. №1) та Звіті про фінансові результати (ф. №2). Проте, якщо підприємство займається, окрім надання послуг, виконанням робіт, реалізацією продукції, то в цих рядках користувачі звітності будуть бачити загальну суму від здійснення всіх цих видів діяльності. Тому підприємства-резиденти України, які здійснюють експортно-імпорتنі операції у сфері послуг, складають, окрім фінансової звітності, державне статистичне спостереження за формою № 9-ЗЕЗ «Звіт про експорт (імпорт) послуг». Формування і здійснення комерційних зв'язків з іноземними партнерами та ефективне управління експортно-імпортними операціями неможливе без науково обгрунтованого підходу до розв'язання комплексу завдань інформаційного забезпечення, які вирішуються в системі обліку і аналізу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зміст обліку експортно-імпорتنих операцій вимагав удосконалення методики їх облікової оцінки, яка повинна не тільки ґрунтуватись на реформаційному запровадженні національних П(С)БО, а й враховувати специфіку здійснення цих операцій в податковому обліку та можливість ефективного використання комп'ютерних технологій.

Після прийняття Податкового Кодексу України прогресивною новацією стала уніфікація з правилами бухгалтерського обліку підходу для визначення прибутку з метою сплати податку на прибуток підприємств. Це позбавляє платника податків необхідності вести окремий громіздкий податковий облік, хоча повної синхронізації з бухгалтерським обліком все ж таки не буде.

Проблемним питанням щодо відображення в обліку доходу, якщо надання послуг полягає в невизначеній кількості дій, є питання вибору методу оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг. Адже сума доходу, розрахована за трьома методами, є не однаковою. Тому, обираючи той чи інший метод оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг, важливим є спрямування на результат, який очікується отримати від наданих послуг. Для вирішення цієї проблеми запропоновано внести до п. 11 П(С)БО 15 «Дохід» альтернативний четвертий метод оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг – комбінований метод. Розрахована за коефіцієнтом обсяг-витрати послуг сума доходу буде середнім значенням між сумою доходу, що розрахована за методом визначення питомої ваги понесених фактично витрат у загальній сумі очікуваних витрат та методом визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, які мають бути надані. Розроблені в роботі пропозиції та рекомендації, направлені на удосконалення методики і організаційних ас-

пектів обліку операцій з експорту та імпорту, питання залишаються актуальними та відкритими для подальших досліджень з метою удосконалення облікового відображення послуг у зовнішньоекономічній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий Кодекс України. С.: ТОВ «ВВП НОТІС». – Суми, 2011.
2. П(С)БО 15 «Дохід», затверджений МФУ від 29.11.1999р № 290.
3. П(С)БО 16 «Витрати», затверджений МФУ від 31.12.1999р №318.
4. П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджений МФУ від 10.08.2000 р.
5. www.ukrstat.gov.ua

УДК 657.411.8

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МЕТОДИКУ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ, ЩО ОТРИМАНИЙ В РЕЗУЛЬТАТІ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Цюцяк І.Л., викладач

Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького

В статье результат деятельности субъекта хозяйствования рассмотрен с учетом категории "эффективность". Оценены доходы через призму фактически полученных, потенциально-возможных нереализованных доходов и "незаработанных доходов", а также показано их влияние на учетное отображение собственного капитала публичных обществ.

Ключевые слова: *доходы, расходы, собственный капитал, финансовый результат, оценка, эффективность.*

In the article the result of activities of the subject of economy taking into account such category as "efficiency" is viewed. The incomes are evaluated through the prism of actually received, potentially possible unrealized incomes and "unearned" incomes and their influence on accounting reflection of public companies own capital is shown.

Key words: *income, costs, own capital, financial result, evaluation, efficiency.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах для кожного суб'єкта господарювання пріоритетними завданнями із забезпечення ефективності його діяльності є оптимізація структури витрат, підвищення рівня доходності, залучення інвестиційних ресурсів тощо. Саме тому в обліковій системі підприємств одне із пріоритетних місць відводиться раціональній побудові результатів діяльності, котрі за своєю природою повинні забезпечувати приріст власного капіталу. Проведення ефективної політики управління передбачає, з одного боку, вибір тих економічно обґрунтованих рішень, котрі направлені на досягнення очікуваних результатів діяльності, а з другого, забезпечення стійкого розвитку підприємства.

В свою чергу, ефективність управління власним капіталом характеризується впливом різнобічних факторів на процеси оптимізації джерел формування капіталу, вибір найбільш сприйнятливих форм та напрямків його використання.

Потреба в порядку унаочненого відображення впливу доходів та витрат на методику обліково-звітного відображення власного капіталу суб'єктів господарювання значною мірою визначає необхідність проведення даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток методики обліку доходів, витрат та результатів діяльності з метою їх вдосконалення здійснили такі вітчизняні вчені-економісти: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, С.Ф. Голов, В.П. Завгородній, В.М. Костюченко, М. В. Кужельний, М.С. Пушкар та багато інших. Разом, з тим таке важливе питання, як оцінювання впливу доходів і витрат на розмір ефективного власного капіталу, залишилося поза увагою.